

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԵՆ
ՅՈՎԶԱՆԵՍ ՇԱՀԱՏԱՐ

ԽՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱՔԻԱ, ԷՍԻՔ ՊԱՆԳ ՕՍՄԱՆԻ

Իրազման ուղղութեամբ նստակ կամ այլ գրութիւն
կամ չի գրութիւն

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
CANTA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻԿ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսի համար	300	Պիւ	75	դր.	Մէքիս
»	150	»	40	»	»
Գաւառներու	300	»	100	»	»
»	150	»	50	»	»
»	75	»	25	»	»
Օտար կէլիք	300	»	25	ֆրանք	»
Ռուսիոյ	300	»	40	րուպլի	»

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
12րդ մի փոխարին փոստայի փողի 4 րդ դրոշմով 115 դր.
փոստայի փողով 100 դրոշմով տեղի

غلطه ده اسكى باقى عثمانيه

ميرى نيك غزه مى اداره سته

10 ՓԱՐԱՅ

ՆՈՅՆ ԳՊՐՈՅ

Եթէ բողոքական եւ կաթոլիկ
միանան Լուսաւորչական-
ներուն հետ իրենց դպրոցական
ընթացքուն մասին, ի՞նչպէս պիտի
կարգադրուի կրօնագիտութեան
ընթացքը, որով ոչ ոք կ'ուզէ հրա-
ժարիլ Արդ, յայտնի է թէ կա-
թոլիկ կամ բողոքականը չզիտի
հանդէս երբեք որ իր տղան լուսա-
ւորչական քաջանայէ մը կրօնա-
գիտութեան դասեր առնէ:

Այս է մեծ խաղաղութիւն որ
կարգիլէ եղբւր դպրոցական մի-
ացումը:

Այդ խաղաղութիւն դէմ, նախ
պիտի գործածենք իբր միջոց մը
լուսաւորչական նուազումը, աւե-
րապաշտութիւններու բարձրումը,
կըստ անոնց իրենց նշանակումը:
Անոնք նիւթական միջոցներ չեն,
այլ բարոյական, եւ այս պատճա-
ռով, չա՛ր սակաւաթիւ ուղեղ-
ներու վրայ պիտի ազդեն, ասիկա
պիտի է Բայց նիւթական ալ հը-
նար կարգադրութիւն մը դառնայ
որ կրօնագիտութեան դասերու
մասին, կատարեալ գոհացում տա-
լով թէ լուսաւորչական հայուն,
թէ կաթոլիկին թէ՛ բողոքական-
ին:

Մեզ շատ դիւրին բան մը կ'երե-
այ շարժում մէջ կէս օր մը,
որ օրինակ հինգ շաբթիկները, յատ-
կապէս մի միայն կրօնական դա-
սարանութեան: Կաթոլիկները
անին իրենց եկեղեցին կամ առանձ-
նաբար, բողոքականներն ալ
իրենց ժողովատեղին: Կաթոլիկ
այն վարդապետը ոչ կրօնագիտու-
թեան դաս պիտի տար եթէ զատ
կաթոլիկ դպրոց մը դառնայ, ինչ
հրաշքի տեղի ունենայ, որ Կա-
թոլիկները կատարել հինգ շաբթի-
կները կէս օրէն վերջը, եր հա-
պալակութեան յատուկ մէկ շէնքին
մէջ եկեղեցին կամ այլուր, մի-
այնպէս դպրոցին եկող կաթոլիկ ա-
շակերտներուն կրօնագիտութեան
դասեր տալով: Նոյնպէս բողոքա-
կան թող ժողովարանը հաւաքէ
վրայեւ դպրոցին եկած բողոքա-
կան աշակերտները եւ անոնց կը-
րօնական կրթութիւնը տայ, իր
վարդապետութիւններուն համե-
մատ: Լուսաւորչականներն ալ
նոյնը կը հաւաքուին իրենց քա-
հանային մօտ եւ կը սորվին իրենց
յատուկ կրօնը:

Ամէն ողջամիտ մարդ պիտի
խոստանայ ոչ այս միջոցը զրկելու
առաջ չի բերեր եւ ոչ մէկ դատա-
ւորութեան: Ոչ մէկ ընտանիք կրնայ
պատահաւ մը ունենալ դաստիարակ-
ութեան իր քաղցրեղէն իր ուղղած
կրօնընէ կը հեռալուցուին: Ընդ-
հանաւորապէս, պիտի խոստովանի որ
ամէն կաթոլիկ կատարելապէս ու-
ղատ կը մնայ իր կաթոլիկութիւնը
զանալու եւ անոր հետեւելու, ա-
մէն բողոքական ալ նոյնպէս ազատ
կը մնայ իր ուղղած ընելու այս

մասին: Կրօնական բռնադատու-
թիւն չպիտի ըլլայ ուրեմն, այլ
ամէն հասարակութիւն պիտի գոր-
ծադրէ իր իրաւունքը, առանց
միւսին արգելք ըլլալու:

Թող թէ այս գրութեան շնոր-
հիւ ազգին բոլոր տղաքը կը վար-
ժուին մանկութենէ զերար սիրել
եւ կրօնը անորոքութեան պատա-
ճառաւ ամենեւեմ զերար չառնել,
այլ հետզհետէ պիտի համոզուին
թէ երկրի վրայ կրօններու զա-
նազանութիւնը շատ բնական եւ
անշնչելի երեւոյթ մըն է, եւ թէ
անօգուտ ու տխրաբանութիւն է ե-
լել բազմա միայն մէկ կրօնը բոլոր
մարդկութեան համար: Եթէ լու-
սաւորչական հայը կը բազմայ ա-
նարդէ Էստոնի իր դատարանին,
սակայն անշուշտ չուզեր ո՛չ թշնամի
նկատել միւս հայերը եւ ո՛չ ալ
անոնցմէ թշնամի նկատուիլ: Նոյն
բանը ըսել հարկ է կաթոլիկներու
եւ բողոքականներու մասին: Մար-
դիկ ո՛ր կողմէն որ կ'ուզեն անկէ
թող երթան արքայութիւն: Ասոր
ամենեւեմ հոգ ու փոյթ չընենք: Այլ
փոյթ ու հոգ ընենք մեր ազա-
կայ սերունդին այս երկրի վրայ
ստանալիք ուսումին նկատմամբ:
Մտածենք թէ ի՞նչպէս կարելի է
շատ դիտութիւններ ու արուեստ-
ներ սորվեցնել թէ՛ լուսաւորչա-
կանին, թէ՛ կաթոլիկին եւ թէ՛
բողոքականին: Այս կէտին վրայ
խելք ու միտք յոյնեցենք: Եւ
ինչքան ալ յոյնեցենք, յոյնութիւն-
նիս պիտի ըլլայ ոչ թէ պարսպ
ապարդիւն, այլ միակ արժէքա-
ւոր աշխատութիւնը:

Կրնանք յուսալ որ բողոքական
մը, այս պայմանով, հաւանի միա-
ցնել իր դպրոցը լուսաւորչականին
կամ կաթոլիկին հետ: Բայց, դժ-
բախտաբար, նոյն բանը չենք կըլ-
նար ըսել կաթոլիկ հայերու մա-
սին: Ասորք չպիտի ուզեն այսպի-
սի դպրոցական միացում մը, եւ
հակառակութիւնը պիտի գայ ոչ
թէ աշխարհական անհասանելի
այլ նոյն իսկ Վատիկանէն որուն
խօսքէն դուրս չեն կրնար ելլել
վարդապետները: Բողոքականները
չունին իրենց գլխուն վերեւը Վա-
տիկան մը. անոնք կրօնը
կը սորվին բուն իսկ Ա. Գրե-
քիէն, սրանցմէ եւ ոչ մին կ'ար-
գելէ լուսաւորչական դպրոցի մը
եւ բողոքական դպրոցին մը
միացումը: Մէկ մասին չկամու-
թեանը պատճառաւ անգործ չմնալը
ոսկայն է՝ ինչնք ինչ որ առ այժմ
կարելի է, այն է գէթ լուսա-
ւորչականներուն եւ բողոքական-
ներուն միջեւ յառաջ բերել այս
մերձեցումը կրթական ասպարէ-
զին մէջ: Ու ապա անոնք որ կաթո-
լիկ հայերն ալ հարկ եղածին չափ
մաքի համարձակութիւն ցոյց տա-
լով ըսեն իրենց կրօնական սքան-
քուն:

Գործընդերս միացումը չի կըր-
նար վտանգ մը ըլլալ կաթոլիկու-
թեան համար: Մեր զաւակներուն

ապագան սխալ դարձաւորի մը
պատճառաւ չենք կրնար այսպէս
զոհել: Մեր դպրոցն իր հասցի-
նեւորէր ահա կը միացնէք լուսա-
ւորչականներու դպրոցին հետ:

Յ. Շ.

ՎԵՐԱՆԱԶ

Իզմիրի Հայ Կաթոլիկ հասարակու-
թիւնը ժամանակաւ բաղձաթիւ ընտա-
նիքներ կորսնցուցած էր: Ասորք օտար-
ազգիներու հետ չիման մէջ մանկուլ,
կամաց կամաց մոտցած են իրենց ազ-
գային սովորութիւնները ու լեզուն, նոյն
իսկ հայ անուններն փոխած են, թէպէտ
իրենք Պարսկաստանի կամ Էնկիլթի
զազմական Հայերուն սրբիկներն ու
թոռներն են: Այս ընտանիքները Լատին
եկեղեցին կը կատարէին մկրտութիւն,
պահել թաղում եւ այլն, վստահ չունէին
իրենց յատուկ ժողովրդագիտութիւն,
եկեղեցի եւ կրթական հաստատութիւն,
երբոր Վիեննայի Միսիոնըրի Հայերը
1842ին կ'անան Իզմիր:

Իզմիր գաւառի փար խումը մը որ
հաւատարիմ մնացած էր ազգային ծէ-
սին: Թէ Միսիոնարներուն եւ թէ
անհասանելի անձներու ստեղծ բողոքներու
վրայ, Իզմիրի Հայ Կաթոլիկ հասարա-
կութիւնը կ'առ իր անորոք եւ խառնա-
չիփթ լինակէն, եւ 1882ին ունեցաւ
իր ժողովրդագիտութիւնը, թէպէտ առ
ալ սահմանադրեալ էր եւ կախում ու-
նէր տեղին լատին եպիսկոպոսէն: Ասի-
կա քայլ մըն էր: Ժողովրդագիտութիւ-
նը հարկաւոր հայ ընտանիքներն
միայն 30 ընտանիք ունեցաւ իբր ծով.
բայց այս փոքրիկ հասարակութիւնը
իրեն յատուկ ժողովրդագիտութիւն մը
ստանալէն ետքը ալ հանգիստ չկե-
ցաւ, 1882-94ին շատ անգամ դիմեց ուր
որ անկէ է, ազատելու համար լատին
կղերէն եւ անոնց հողերը իշխանութիւ-
նէն բարձրութիւն անկախ ըլլալու հա-
մար:

Այս անկախութիւնն ալ տրուե-
ցաւ այն օրէն ի վեր որ Պապը մառ-
նաւոր կոնգրակով արգելեց լատին կղեր
կրօնական Կաթոլիկներուն դործերու
խառնակելու: Եւ որովհետեւ նոյն կոն-
գրակով բռնած էր նաեւ որ Արեւելեան
Կաթոլիկները պէտք է պահեն իրենց
վարդապետները, Իզմիրի ամէն այն հին
կաթոլիկները որոնք ազգային ծէսը թա-
ղաւոր լատին ծէսն էին ընդունած,
սկսեց զգուշաւ վերադառնալ իրենց նախնի
արարողութիւններուն:

Այս նոր վիճակին շնորհիւ, Իզմիրի
հայաձեւ Կաթոլիկ հասարակութիւնը որ
30 ընտանիքէ կը բաղկանար, ասորէ մը
ի վեր միայն Իզմիրի եւ շրջակայեան
մէջ 120 ընտանիքի հասար է: Տոյս կայ
թէ լատինացեալ Հայ Կաթոլիկները ա-
նկի մեծ թիւով վերադառնան յառա-
ջիկային մէջ:

ԲԱՍԹԵՈՒ

Բասթէօնի մասը արեւմտ արձագանգ
մը գտած է աշխարհի ամէն կողմը Յա-
ւակցական հեռագիրներ կը տեղան Յը-
րանստ ամէն համալսարաններէ, գիտա-
կան ընկերակցութիւններէ, վեհապետ-
ներէ, նախարարներէ եւ այլն: Ամէ-
նէն յատկանշական հեռագիրներէն
մին է Տր. Բոֆի Հաստատութեան հե-
ռագիրը Պերլինէ:

«Պերլինի յուշումը այն տիեզերա-
պէս ողբերգութիւն կորուստէն զոր Բա-
սթէօնեան Հաստատութիւնը ունեցաւ
յանձնել իր հանձնարարեց հիմնադրին,
Տարախոսիկ հիւանդութեանց Պերլինի
Հաստատութիւնը իր սրտային մասնա-
կիւն մը:

Կաթոլիկութիւնը ուղեց որ Բաս-
թէօն թաղուի Բասթէօնի մէջ, որ յատ-
կացուած է Յըրանսայի մեծ փողոցներուն,
եւ որ վերջին տարիներս թաղուցան
Հիւկօ եւ Ռընան Տիէրի Բասթէօն մեր-
ժեց, խորհելով որ իր փառաւոր ամուս-
նին սատարը աւելի սպասուած պիտի
ըլլար եթէ զար մտերմօրէն թախտիլ
իր հիմնած Հաստատութեան շուրջը:
Բասթէօն պիտի թաղուի այն շէնքին
մէջ որ պայծառացաւ իր անհուն աշխա-
տութիւններով:

Բասթէօնի մարմինը Կառլէն Բարիլ
փոխադրուելով, ի տես դրուեցաւ Բա-
սթէօնեան Հաստատութեան մէջ: Հաս-
տատութիւնը ընդունուեցաւ. դպրոցին
առջեւէն անցնելու եւ իր վերջին մե-
ծարանքը մատուցանելու միտողին:
Հասարակ ժողովրդէն շատեր իրենց
ստորագրութիւնը կը դնէին ստմարնե-
րուն մէջ, քովը աւելցնելով «Երախ-
տագիտութիւն»: Ամենքն ալ, մահաբե-
մին առջեւէն անցած աստիճան, աւելի
սրտազին ցաւ մը արտայայտութիւնը
ունէին քան պարզ հետաքրքրութեան:

Տր. Տառնայէր, որ, Կառլէն ամբար-
նոցին մէջ, Բասթէօնը տեսած է
մահաւան անկողնին վրայ, հետեւեալ
կերպով կը նկարագրէ զայն.

«Աման վարպետին կենսագրիկ մար-
մինը կը հանդէս գալարի ծաղիկներու
մէջ, միջոցով վերջին համար տեսն-
եալին պղտիկ մահաճակատին վրայ: Այդ
կորովի գեղեցիկ հոգի գիծերը կը նշան-
յաւանական անշարժութեան մը մէջ:
Գէթը հանդիպաւ, գեղեցիկ, հակառակ
մահաւան: (Ս), մարդ ո՛րչափ քիչ բան
է. փոշի, փոշի: Մեծ մարդուն փոշին
արեւու փոշի է, անվախճան լոյս որ
պիտի լուսաւորէ ապաշայ դարերը:
Բայց պարծանքն ու փառքը ի՞նչ են
այդ սիրտային ու սիրտած մեծ ու պղտիկ
էակներու գեղեցիկ ընտանիքին համար:
Այս առաւօտ երբոր ամենքս կուգայինք
այդ լոյսն ու անկեղծ աննկատելի մէջ
կը մտածէինք թէ միտողներուն անմա-
հաթիւնը կը միտվարէ անտարբեր ող-
ջերը. բայց այդ անմահութիւնը ի՞նչ
միտվարանք կրնայ րեւել այն կնոջ եւ
անոնց որոնք սիրեցեալ միտողին հա-
մար միայն կ'ապրէին: Եւ երբոր մեր
արջունքները կը խառնուէին մեր ուռե-
ցած աշտերուն վրայ, կը զգայինք թէ
Բասթէօնի մահը ի՞նչ անհուն պարսպ
կը փորէ մեր սիրտը:

«Համեմատ դիտականներն պղտիկ ան-
կողնէն, մեծ մարդուն մարմինը պիտի
տարուի բարձր մահաբեմի մը վրայ, ուր
անոնք: Ան աստի, սեփականութիւնը
պիտի ըլլայ այն աշխարհին դոր չլա-
ցուց իր արքանիկի դիւտերով: Անոնք
որ սիրեցին զինքը, վերադառնալ պիտի
գնենք զինքը Տիւր փողոցի տաղանքին
մէջ, այն Հաստատութեան մէջ ուր իր
անխնայութիւնը, — միւլի եւ դիտութեան հա-
մար նուիրական, — հետեւ պիտի մնան
մարդկային վիճակագիտութիւններէն,
այն սրտային մէջ զոր ինք ստեղ-
ծեց իր հայրենիքի եւ բոլոր աշխարհի
կրօնապաշտ սրտայնացումովը»:

Շարաթ օր կատարուեցաւ Բասթէօ-
նի յուշարարութիւնը (Բարիլի լուս-
դրները հեռանալով պիտի բերեն մեզ
մանրամասնութիւնները) Բարիլի նոր-
ճած եկեղեցին: Մարմինը ամուսնաբար
հոն պիտի մնայ, եւ հոգիները 820ին,
Յըրանսայի Կառմանին (Յինգ Ակադեմիա-
ները) հարկաւորանքի հանգանակներուն
առջին օրը, պիտի փոխադրուի վերջնա-
պէս Տր. Գո փողոցի Հաստատութիւնը,
պարտէզին մէջ, ծառադարձ ու լոյսն ան-
կիւն մը:

ԼՈՆՏՈՆ

Ա.

Ո՛րչափ ուրախայի է, երբ Լոնտոնի
մէջ քանի մը մտայ օրերէ ետքը, առ-
տու մըն ալ արթննալով, մարդ փողոց
կ'ելլէ եւ արեւ կը տեսնէ:

Այն օրը որ մենք որոշեցինք Լոն-
տոնի աշտարակը այցելել եւ յետոյ կեն-
դանարանական պարակը կրթալ, ա-
րեւի ազատ լոյս մը կը լինէր հակա-
դարձին փողոցները: Լոյսին ազատու-
թիւնը անոր համար էր որ մատակուղի
բարակ չեւա մը զեռ եւս կը ծածկէր
արեւին դէմքը: Փողոցները թաց էին,
բայց ցիւլ չէին. չէ՞ մի որ անոնց յա-
տակը ամբողջ շաղկապով աւարկուած էր:

Օմիպիոս Զատանը, քաղելով աւելի
ախորձակ էր: Անցողաբար սկսած է,
եւայող եւ չէնցող անցող պարծ մը
մարդկան եւ կառքերու:

Երբեք ինքզինքս այնքան առողջ
զգացած չէի եւրոպայի քաղքի մը մէջ,
որքան Լոնտոնի մատակուղիին կղա-
նակին մէջ: Ուղեղս թափ կը գործէր,
հետաքրքրութիւնս զգուշացած էր եւ
բարեկամայն քովէն քաղելով, հար-
ցումներու կարկուտ մը կը տեղադնէի
վրանս — Սո ի՞նչ է, ան ի՞նչ է...
Ինչո՞ւ ոստիկանը այդ կնկան թուէն
րանց, ի՞նչո՞ւ այդքան արագ կը քայլէ
մարդիկ, ինչքան աման են հոգուստ-
ները, գրական պէտքերը եւ այլն եւ
այլն. վարկեան մը հանգիստ էլի ձգեր
զինքը: Ի՞նչպէս հանգիստ կրնայի կե-
նայ տեսանքներուն առեւ. որոնցմէ իւ-
րաքանջիւրը նոր բան մըն էր ինձի հա-
մար. կ'ուզէի ամէն բան խմանալ, չը
բացարժեւած բան մը չթողուլ. մի-
շու իսկ տարեցի բարեկամս փողոցին
մէջտեղ կանգ առնել, դորձադիմելու
պով — այսինքն ցոյց տալով — բացառ-
րկու համար թէ հրդեհի ժամանակ
ինչպէս կը գործեն այն անակները ու
հանգիստ մընեանները, որոնց ամէն
փողոցի մէջ կարելի էր հարկաւոր եւ
որոնց մօտ անգաղար կը պտտէին հրդեհ
զինուորներ:

Վաղը ամբողջ կը ճեղքէինք գրե-
թէ. ամենքը կը շատային. մէկ չի
կար որ մատուցող քաղաքաւոր եւ խոր-
հոգ արտադրատիւն չունենար. չէին
երեւեր երբեք երջանիկ աղաչանք գէթ
զինքը: Նոյն քաղաքաւորներու փո-
ղոցներուն անցողները կը կայմէին եւ
որոնք լուսնայ մը բրած անասունի մը
նման, դանդաղ քալումքով կը անա-
նուին փողոցներուն մէջ, անմար նաչ-
ուածքով կը դիտեն նոյն իսկ անեւելի
մը անկողնի մօտ եւ կատարեալ ան-
բանի ծովային արտադրատիւն մը
քայլէ կը նային:

Ինչպիսիւսապէս, հոս, կը տեսնեմ
որ երջանիկներու աշխարհին մէջ չէի
ամէն մարդ կը շատայր, ամէն մարդ
կը մտածէր. ժամանակը արժալ չէ,
այլ ուղղակի աղաւանդ (չէ՞ մի որ
արժանի կը զինք հիմա կոտորուի) ...
պէտք է գործել, խորհիլ, ստալ կրթալ,
վաղել ...

Որպիսի՞ գործունէութիւն, որպիսի՞
առաջնադասութիւն կը տեսնուի այդ
քաղքին մէջ. մարդ կը խղճահարի եւ
նոյն իսկ եթէ անհրաժեշտ հարցման
մը համար ըլլայ, սիրտ չընէր ան-
ցողութիւն մէկ կեցնելու եւ տեղեկու-
թիւն հարցնել, չնայելով որ ամէն
անգլիացի սիրտիւր է եւ քաղաքաւոր:

Իսկ կառքիւրը, օմնիպոնսիւրը ...
որոնք միշտ հոտոց չլիտայի մը օդակե-
րուն պէն մէկ մէկու ետեւ անգաղար
կը գործեն, անցողներով լեւի լեցուն:
Այնքան բազմաթիւ են անոնք եւ այն-
քան լեցուն, որ կարծես թէ ամբողջ
աշխարհն է որ կը տեղափոխի, կը հո-
սի: Կառքի մը թիւը կը նայիմ — 14,000
է. օմնիպոնսի մը — 15843 ...

10

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կը փութամ ծանուցանել ազգային հարգանքներու և քաղաքացիական պարտքերու մասին...

Սոյս առիթով անորոշ ժամանակով քննարկուի քաղաքացիական պարտքերու մասին...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՍԱԿԱԳԼՈՒԽ. ԵՐԱՐԵՐԱԿԱՆ ՄԱՆԱԳԻՐ. ԱՅՈՒՆԱՐԱՆ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՍԱԿԱԳԼՈՒԽ.

Տարաւար լաց է անկն or միկն գիշերաւ ժամ 3, ինչպէս անի կիրառի եւ զոտնը.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՍԱԿԱԳԼՈՒԽ. ԵՐԱՐԵՐԱԿԱՆ ՄԱՆԱԳԻՐ.

Գ. ԵՐԱՐԵՐԱԿԱՆ. Բնակարանային խումբի անունով...

Բնակարանային խումբի անունով խմբակային հարգանքներու և քաղաքացիական պարտքերու մասին...

Ա. ՊԱՌԻԿ. Անգլիական տառիկ կարգի եւ ամէն կերպի կատարելագործեալ հեծելանիւնի...

ԲԵՆՈՒՆԻ ԿՈՒԹ ՍԲԵՍԻՖԻԲ

REYNOLDS'S COUT SPECIFIC. ACKNOWLEDGED THROUGHOUT THE WORLD TO BE THE SAFEST AND MOST EFFECTUAL REMEDY FOR ALL NEURALGIC COMPLAINTS.

Անկախ զինքը 60ր բարձրագոյն եւ աշխարհ հեղինակ միջին 120ր. Մեծ եւ փոքր բնակիչներու ու շինարար միջին 120ր. Եւ 97, Երեսէք Գալարըմ, Վոյմոս...

THE PATRIOTIC. ԲԱԴՐԻՈՒԻԲ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՍՊՈՐՏԱԿԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. ԸՆԴԴԵՍ ԶՐԿԵՆԻ ԵՒ ԿԵՆՈՍ.

ANCRE ԱՆԿՐԸ. ԱՐԵՒԻԼԻՒՄ ԵՒ ԿԵՆՈՍ. ԱՊՈՍՏՈԼԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. ԱՐԵՒԻԼԻՒՄ ԵՒ ԿԵՆՈՍ.

Ի Ի Ն Ի Օ Ն. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Ի ԲԱՐԻՔ ԻՐ ԿԵՐԱՆԱԿԱՆՔԻՆ, ՊԱՆԳ ԳՈՐԾՈՂ, ՔԻՆ 15.

ՀԱՐՄԱՆՍԻ ԵՒ ՍՅՍ ԵՐԱՐԻՆ ՄԵՋ ԸՆԴՂԱՆՈՒՐ

ՀԱՐՄԱՆՍԻ ԵՒ ՍՅՍ ԵՐԱՐԻՆ ՄԵՋ ԸՆԴՂԱՆՈՒՐ. ԵՒ ԿԵՆՈՍ. ԱՊՈՍՏՈԼԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

SANTAL SALOLE LACROIX. ԳՈՐԱՄԱՆՆԵՐԸ. ՄԻԿՐՈՂ ԳՐԾԱՐԱՆԻ ԿԻՆՈՂՈՒՄԻՆ ԳԵՄ ԳՐԾԱԾԱՆՈՂ ՀԱՐԱՆԻՆԻՔ ԳԵՐԵՐՈՆ.

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՇԹԱՅՆ

ՄԵԾ ՄԵՐԱՆՈՑ ՀԱԳՈՒՍՆԵՐՈՒ. ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ.

ԱՄԱՐՆ ԵՒ ԶՄԵՌՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ. ՄԵԾ ԵՒ ԵՐԱՐԱՆԻ ՄԵՐԻՔ ԽԱԳՈՒՍԱՆԵՐՈՒ.

ԱՄԱՐՆ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՑ ԵՒ ՏՂՈՑ. ԻՆՉՂՄ ՆԱԵՒ ՏԻՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ.

ԱՄԱՐՆԱՄԵԾ ՄԵՐԻՔ. ԸՆՏԻՐ ՏԵՄԱԿՆԵՐՈՒ, ԶԵՒ ԵՒ ՕՐԻՆԱԿ ՎԱՅՆԻՈՒ.

ՎԵՐԵՐԻ ՏՈՅՐԱԾԱՆ. Վաճառող ՈՐՈՇ ԳԻՆՎ. ԱՆԾ Վաճառատանց ՎԵՐ.

ԿԱԼԱՔԱ. Բարձրագոյն Կրթարար, 20, ՄԵԾ Վաճառատան Գործարար ԵՒ ԵՐԱՐԱՆԻ ՄԵՐԻՔ, 8, ԹԻՆԻՔԻ ՔՐԸ.

ՍԲԱՄՊՈԼ. Իր ԵՐ Վաճառատանը, ՄԵԾ փողոց Պաշտպանի, 61 Կաճարի մաս.

ՈՐՈՇ ԳԻՆ. ԼԱ ՌՈՍԱՅԱԼ ՊԵԼԺ. LA ROYALE BELGE.

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆՈՑ ԱՊՈՍՏՈԼԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. Հաւատարմի ԳՐԻՒՄԵԼ.

Table with 3 columns: Name, Date, Amount. Rows include ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ, ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894, etc.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՄԱՆՈՂ ԳՐԱՄԱՐ 31 ԳԵԼԱՐ 1894.